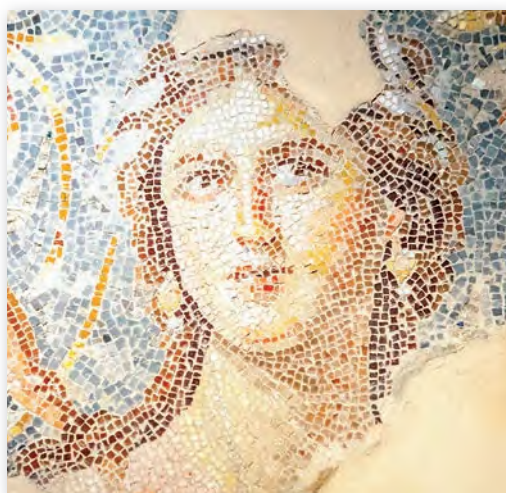

§ 34. ТВОРЧЫ ЎРОК.

СТАРАЖЫТНАРЫМСКАЯ МАЗАІКА

Мазаічныя выявы эпохі Рымскай імперыі знойдзены ў розных кутках Еўропы, Азіі і Афрыкі. Аднымі з самых вядомых мазаік лічацца падлогавыя выявы з вил горада Цыпóры (Сепфóрыса). З вялікім майстэрствам рымскія мазаісты ўпрыгожылі падлогу трапезнай дома Дыяніса вытанчанымі сцэнамі з жыцця багоў і людзей. Жамчужынай кампазіцыі з'яўляецца твар выдатнай маладой жанчыны, які называюць Монай Лізай з Галілеі.

Мона Ліза з Галілеі.
Мазаіка, г. Цыпоры,
Ізраіль (V ст.)

Воін з дома Ніла. Мазаіка,
г. Цыпоры, Ізраіль (V ст.)

- Разгледзьце фрагменты мазаік з г. Цыпоры. Якое ўражанне яны на вас зрабілі?

- Уявіце, што вы рымскія патрыцыі. Прапануйце сюжэты для ўпрыгожвання сваёй вілы. Выберыце фотаздымак з асабістага фотаальбома. Пераўтварыце яго ў мазаічную выяву пры дапамозе спецыяльных камп'ютарных дадаткаў. Узяўшы выяву ў якасці эскіза, выканайце аплікацыю з кавалачкаў каляровай паперы.

Арнамент. Мазаіка, г. Цыпоры, Ізраіль (V ст.)

§ 35. ТВОРЧЫ ПРАЕКТ

Мастацтва першабытнага грамадства і Старажытнага свету — ключавыя вехі ў гісторыі сусветнай мастацкай культуры. Бо менавіта тады былі закладзены асновы ўсёй сістэмы мастацтва, сфарміраваліся яго асноўныя віды і жанры. Яны працягваюць сваё развіццё і сёння.

Ужо ў першабытную эпоху чалавек усвядоміў сябе як творчую асобу, здольную пераўтвараць навакольную рэчаіснасць паводле законаў прыгажосці. Тым самым ён канчаткова вылучыў сябе з прыроднага свету.

Шмат якія творы першабытнага часу вядомыя сучаснаму чалавеку толькі дзякуючы скрупулёзнай працы даследчыкаў — археолагаў, гісторыкаў, мастацтвазнаўцаў...

У вас таксама з'явілася магчымасць стаць даследчыкам і больш глыбока разабрацца ў адным з пытанняў мастацтва першабытнай эпохі (форма, матэрыял і тэхнікі на ваш выбар).

Прапанаваныя тэмы для даследавання

- Міфалагічны вобраз у першабытным мастацтве
 - Загадкі Стоўнхенджа
- Пра што распавядае нам першабытны мастак
- Адгалоскі першабытнай культуры ў сучасным свеце
 - Першабытнае мастацтва на беларускіх землях
- Ад пячоры да экрана: сімволіка жывёл у мастацтве розных эпох
- Геаметрыя першабытнага мастацтва: элементы арнаменту ў сучаснай модзе
 - Татэм або музей: малюнак татэмнай жывёлы

Своеасаблівасць архітэктуры і выяўленчага мастацтва Старажытнага Егіпта, Месапатаміі, Індыі і Кітая вызначалася, перш за ўсё, рэлігійнымі і міфалагічнымі ўяўленнямі. У гэтых культурах у народнай творчасці водгаласы старажытнай сувязі магіі і мастацтва захоўваюцца да гэтай пары.

Свае веды вы прымножыце, калі разам з аднакласнікамі абдумаеце і выканаеце міні-праекты на адну з тэм (форма, матэрыял і тэхнікі на ваш выбар).

Магчымыя тэмы для даследавання

- Экскурсія па Старажытным Егіпце
- Загадкі старажытнаегіпецкіх пірамід
 - Скарбы Тутанхамона
 - Сімволіка зікурата
 - Рэльефы Месапатаміі
 - Прыгоды Гільгамеша
- Бюст Неферціці: жанр партрэта ўчора і сёння
 - Каліграфія Кітая і старажытнага Ірана і мастацтва лагатыпа
- Сюжэты казкі «Тысяча і адна ноч» у выяўленчым, музычным і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве

Вяршыняй у развіцці мастацтва Старажытнага свету з'яўляецца эпоха Антычнасці. Дасягненні старажытных грэкаў і рымлян ва ўсіх відах мастацтва без перабольшання грандыёзныя. Антычныя дойліды стварылі тую мову, на якой дагэтуль гаворыць архітэктура. Ордэр, порцік, фрыз, аркада — гэта азбука не толькі еўрапейскай, але і сусветнай архітэктуры.

Не менш важныя заваёвы характарызуюць антычнае выяўленчае мастацтва. Галоўнай тэмай у антычных скульптурах і жывапісах быў чалавек. У параўнанні з мастацтвам папярэдняй пары яго вобраз стаў багацейшы і складанейшы. Старажытныя грэкі ўвайшлі ў гісторыю мастацтва як стваральнікі ідэальна прыгожага вобраза чалавека. Старажытныя рымляне завастралі ўвагу на яго індывідуальнай непаўторнасці. У сваіх творах яны зафіксавалі ўсю складанасць і неадназначнасць, уласцівыя канкрэтнай асобе. Гэтым яны невымерна пашырылі нашы веды пра саміх сябе.

Даследаванні антычнага мастацтва працягваюцца і сёння. А што пра антычную мастацкую культуру хацелі б даведацца вы? Выканайце міні-праект, які дапаможа паглыбіць вашы веды пра творы мастацтва антычнага свету (форма, матэрыял, тэхнікі на ваш выбар).

Магчымыя тэмы для даследавання

- Цуды свету ў Старажытнай Грэцыі
- Роля Г. Шлімана ў сусветнай мастацкай культуры
- Экскурсія па Кноскім палацы, Афінскім акрополі ці інш.
- Старажытнагрэчаскія і старажытнарымскія крылатыя выразы, якімі мы карыстаемся
 - Жыццё рымскіх цэзараў у люстэрку мастацтва
- Водгаласы антычнага свету ў сучасным мастацтве
 - Антычныя міфы ў сучасным кінематографе
- Старажытнарымскія матывы ў сучаснай архітэктуры
 - Рымская мазаіка: камяні або пікселі

СЛОЎНІК

Абра́д	традыцыйныя дзеянні, якія суправаджаюць важныя моманты жыцця чалавечага калектыву
Антаблемэ́нт архітэ́ктурнага ордара	(ад фр. «entablement», «table» — стол, дошка). Верхняя, нясучая, частка стойкава-бэлечнай канструкцыі. Перакрыцце, што складаецца з архітрава (ніжняй часткі, якая непасрэдна абাপіраецца на капіталі калоны), фрыза (сярэдняй часткі, звычайна з упрыгажэннем) і карніза (верхняй часткі, якая рэзка выходзіць наперад і навісае над астатнімі часткамі)
Антэфі́кс	(ад лац. «antefixum» — спераду прымацаваны). Рэльефная пліта з керамікі, каменю ці дрэва, усталяваная на даху антычнага храма для палягчэння сцёку вады (у якасці рассякальніка)
Базі́ліка	(ад грэч. «дом базілеўса, царскі дом»). У Старажытным Рыме — прамавугольны ў плане грамадскі будынак для суда і гандлю
Гекза́метр	(ад грэч. «эксі» — шэсць і «метрон» — мера). У антычнасці любы верш, які складаўся з шасці метраў
Гры́ўня (упрыгажэнне)	металічны выраб у выглядзе абруча, які насілі на шыі
Калігра́фія	(ад грэч. «каліграфія» — прыгожае пісьмо). Мастацтва прыгожага рукатворнага пісьма, высокамастацкае напісанне тэксту
Кало́на	від апоры, галоўны элемент апорнай часткі архітэктурнага ордара
Лунні́ца	падвеска ў форме паўмесяца, рожкі якога накіраваны ўніз

Наска́льныя малю́нкі	выбітыя або нанесеныя фарбай выявы ў пячорах і на скалах у першабытны час
Паліва́ны	пакрыты палівай (бліскачай шклопадобнай масай, якая надае трываласць і прыгажосць вырабу з абпаленай гліны)
Па́ндус	(ад фр. «pente douce» — пакаты схіл). Нахіленая пляцоўка, якая злучае дзве рознавышынныя гарызантальныя плоскасці. У адрозненне ад лесвіцы, не мае прыступак, бо прызначаецца для руху колавых сродкаў
Рыту́ал	від абраду, які складаецца з пэўных сімвалічных дзеянняў
Стэ́ла	вертыкальная, часцей за ўсё каменная пліта (слуп), пакрытая тэкстамі або рэльефнымі выявамі
Трыумфа́льная а́рка	архітэктурнае збудаванне з пышным дэкаратыўным убраннем, якое мае адзін ці тры пралёты для праходу. Узводзіцца ў гонар значных падзей або асоб
Фі́була	(ад лац. «fibula» — шпілька (засцежка). Металічная засцежка для адзення, якую адначасова выкарыстоўвалі як упрыгажэнне

